

DİKİLİ VE ÇEVRESİNDE TURİZM FAALİYETLERİ

Tourism Activities in Dikili and its Surroundings

Özlem SERTKAYA DOĞAN

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü İstanbul
srtkydgn@istanbul.edu.tr

Alındığı tarih: 31.05.2005; Kabul tarihi: 26.09.2006

Abstract

Tourism is one of the extremely important economical resources for Turkey which has a status of bridge between Asia and Europe Continents. Especially coastal regions in our country have always protected their attraction and become a scene for intensive tourism activities. Dikili is one of the regions having rich tourism potential by means of its natural and geographical beauties. Furthermore, Dikili Port is an active customs gate. A part of the tourists especially came for visiting İzmir make entry from Dikili. One of the most important activities for tourists is to benefit from sea and sun in the regions where they visit as much as possible. Meeting the need arising in parallel to this purpose is extremely important for the region's tourism. Dikili located in Bakırçay river basin is one of the important tourism centers in Northern Aegean Region by means of its climate, natural beaches and cultural attractiveness. Dikili especially servicing domestic tourism has become more important upon commencement of service to tourism by settlement places close to it like Çandarlı and Zeytinadağ. Reflection of tourism activities in Dikili and its surroundings to the city, its active role over the humans' life and its transformation to an economical activity getting more important day by day has a great importance for the tourism of region and our country.

Key Words: *Dikili, Northern Aegean Region, Tourism, Development, Climate.*

GİRİŞ

Asya ile Avrupa kıtaları arasında bir köprü durumunda olan Türkiye için turizm son derece önemli ekonomik kaynaklardan biridir. Ülkemizde özellikle kıyı alanları daima çekiciliğini korumuş ve yoğun turistik aktivitelere sahne olmuştur. Dikili doğal coğrafi güzellikleriyle zengin turizm potansiyeline sahip alanlardandır. Aynı zamanda Dikili limanı hareketli bir gümrük kapısı konumundadır. Özellikle İzmir'e gelen turistlerin bir bölümü Dikili'den giriş yapar. Turistler için en önemli aktivitelerden biri gittikleri yörelerde deniz ve güneşten olabildiğince fazla yararlanabilmektir. Bu amaç doğrultusunda gelişen taleplerin karşılanması bölge turizmi açısından son derece önemlidir. Bakırçay Havzası aşağı kesiminde yer alan Dikili gerek iklimi gerek doğal plajları ve

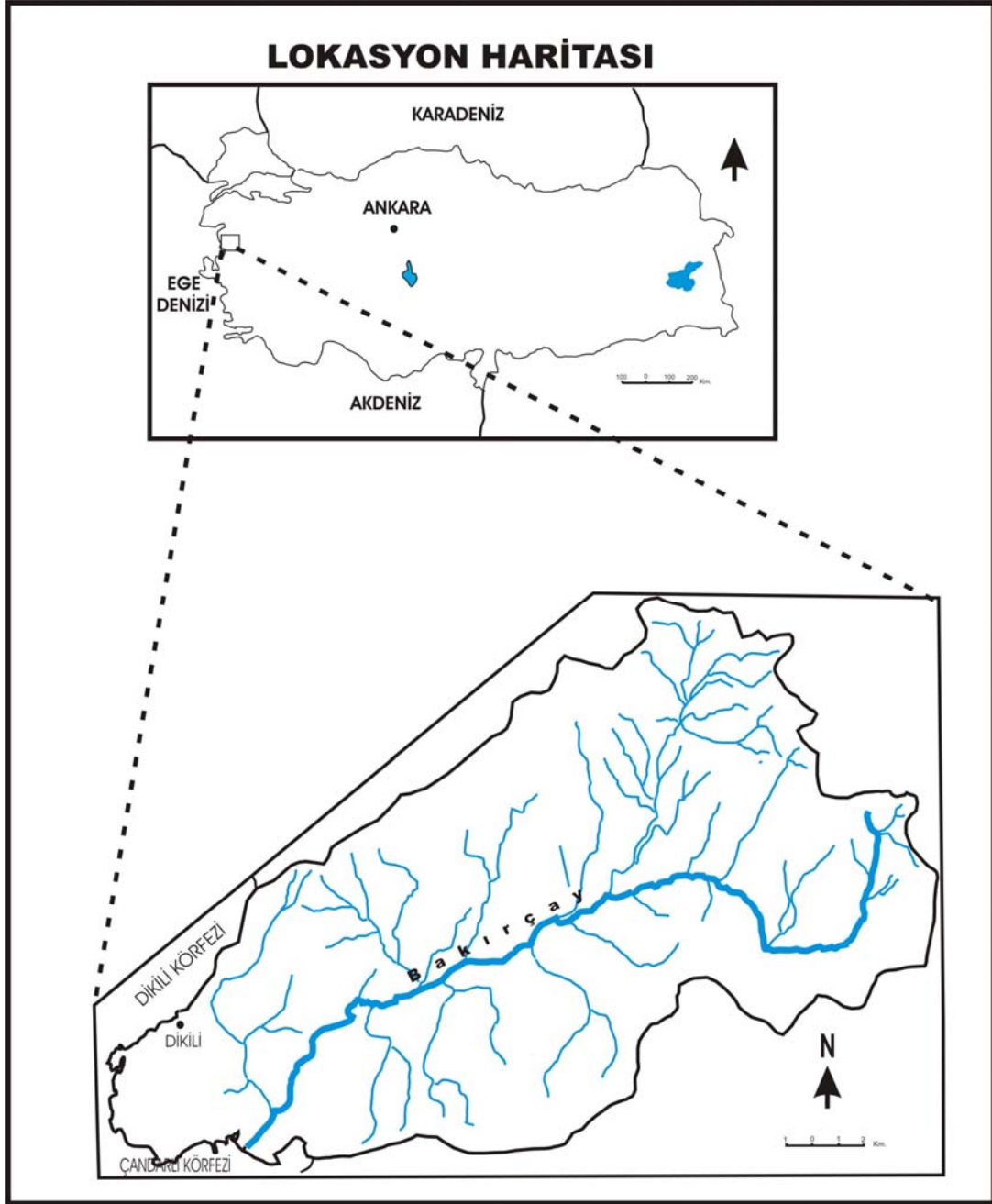
kültürel çekicilikleriyle Kuzey Ege'de önemli turizm merkezlerinden biridir.(Şekil 1). Özellikle iç turizme hizmet eden Dikili, son yıllarda Çandarlı ve Zeytinadağ gibi yakın çevresindeki yerleşmelerin de turizme hizmet etmeye başlamasıyla daha da önem kazanmıştır. Dikili ve çevresindeki turizm faaliyetinin şehre yansımaları, beşeri hayat üzerinde aktif rol oynaması ve giderek önem kazanan bir ekonomik faaliyet haline dönüşmesi hem bölge ve hem de ülkemiz turizmi açısından büyük önem arz eder.

AMAÇ VE KULLANILAN YÖNTEM

Bu çalışmamızın amacı Dikili ve çevresinin turizm potansiyelini ortaya çıkarmak ve bundan maksimum oranda faydalanabilme imkânlarını

sağlayabilmektir. Bölgeye pek çok kez yapılan arazi çalışmalarıyla saha incelenmiştir. Ayrıca resmi kurum ve ku-

ruluşlarla bağlantılar sağlanmış ve araştırma sahamız literatür çalışmalarıyla birlikte yorumlanmıştır.

Şekil 1: Araştırma sahasının Lokasyon Haritası.

DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

Turizmi etkileyen en önemli doğal çevre özelliklerinin başında sahanın coğrafi konumu, iklimi ve bitki örtüsü gibi özellikler yer alır. Bir bölgede turizm faaliyetinin rantabl bir şekilde yaşanabilmesi için; sahanın çekici bir mevkide olması, elveriş-

li bir iklime sahip olması ve bölgenin turistin farklı isteklerine cevap verebilecek tarzda yapılandırılmış olması gerekmektedir. Arz- talep dengesinin iyi ayarlanabildiği kompleks hale dönüşmüş merkezlerde sağlam turizm temelleri de atılmış olur.

Şekil 2: Dikili Körfezi ve çevresi'nin genel görünümü.

Kuzey Ege'de Bakırçay'ın aşağı kısmında yer alan Dikili gerek iklim özellikleri ve gerekse plajları ve kültürel zenginlikler itibariyle önemli turizm merkezlerimizdendir. Bakırçay'ın denize döküldüğü delta sahasında yer alan Dikili, Geyikli dağları eteklerinden ovaya doğru genişlemiştir. Delta sahasında yer alması sebebiyle genel olarak silik bir topografyanın hakim olduğu bölgede ada şekilli tepecikler dikkat çekmektedir. Dikili ve çevresinde yer alan, Bakırçay'ın eski mecraları ve art bataklık depoları da bölgenin fiziki coğrafya özelliklerini şekillendiren unsurlardandır. Ayrıca bu kesimde yer alan dalyan gölü de Bakırçay'ın eski ağızlarından birinin terk edildikten sonra bir setle kapatılması sonucu oluşmuş bir lagündür.

Bakırçay delta oluşumu sırasında birkaç defa yer değiştirmiştir. Nehir önceleri bugünkü denize döküldüğü yerden çok daha gerilerden yani daha doğudan deltalanma faaliyetini sürdürüyordu ve buna bağlı olarak şu an aktığı yerden daha kuzeyde akıyordu. Fakat kuzeyden gelen dere ve çayların malzemelerini doğal olarak kuzey kesimde yığmaları sonucu Bakırçay devamlı bir şekilde geriye itilmiş ve bugün ki yatağına ulaşmıştır. Bunu eski yatak izlerinden ve kopmuş mendereslerden izlemek mümkündür. Bu kesimler yer yer bataklıklar ve yer yer de küçük gölcükler halindedir. Özellikle kış aylarında yağışın fazla olduğu dönemlerde suların biriktiği bu sahalar daha da belirginleşerek dikkat çekmektedir. Önce Bergama,

daha sonra ise, Dikili ve Çandarlı körfezlerinde biriktirme faaliyeti devam etmiştir. Bakırçay'ın güneye doğru itilmesi ise, belirli devreler halinde olmuştur. Bu öteleme devreleri Bakırçay'ın eski yataklarını oluşturan azmaklardan da açıkça izlenebilmektedir. Bu azmakların ortak özellikleriyse güneye doğru içbükey olmalarıdır.

Havzanın aşağı kesimi akarsuyun Çandarlı körfezinde denize ulaştığı kısımda oluşan delta sahası 0-10 m. ve 10- 15 m. olmak üzere iki farklı seviyeden oluşmuştur. Kıyı kesimde ise, plaj alanlarına, alüvyon adacıklarına ve kıyı setlerine rastlanılmaktadır. Özellikle kıyı setlerinin gelişiminde etkili olmuştur. Kıyı setlerini özellikle deltanın güney batısında izlemek mümkündür. Bu alanlar alüvyonlaşma faaliyetinin de tedrici olarak gerçekleştiği alanlardır. Bu nedenle deltanın gelişmesinde önemli katkıları vardır. Ancak Bakırçay deltasını Ege bölgesindeki diğer deltalarla karşılaştırdığımızda Bakırçay deltasının nispeten daha az gelişmiş olduğu da dikkat çekicidir. Nitekim tarihi kaynaklardan elde ettiğimiz bilgilere göre, Çandarlı körfezindeki (Elaitikos) liman şehirlerinden biri olan Elaia önceden kıyuyu kontrol etmek amacıyla kurulmuş ve dönemin önemli deniz filolarının barındığı bir şehirken, bugün kalıntıları kıyından yaklaşık 3- 4 km daha içeridedir. Bu durum, deltanın gösterdiği gelişme seyri açısından önemlidir. Bakırçay deltasında 3- 4 km'lik bir gelişme olmuşken, örneğin Büyük Menderes deltasında kıyıda yer

ÖZLEM SERTKAYA DOĞAN

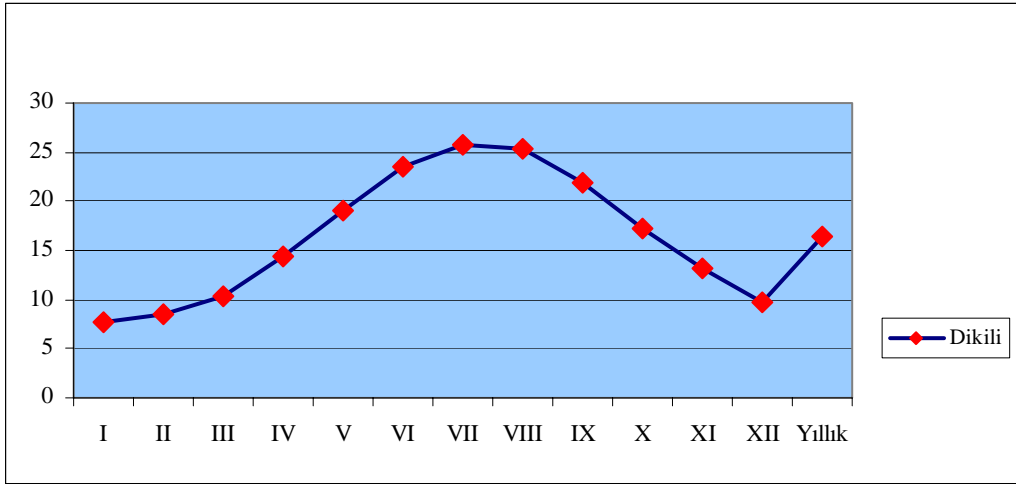
alan Priene şehri kalıntıları bugün yaklaşık 7- 8 km daha içeride kalmıştır. Başka bir ifadeyle eski dönemlerde kıyıda kurulmuş olan şehirlerin bugün ki kalıntıları bizlere delta gelişimi hakkında fikirler vermektedir. Bakırçay havzası aşağı kesiminin deniz düzeyine yakın olması nedeniyle akarsu enerjisini deltayı oluşturmak yerine daha geri plandaki sahayı doldurmak için harcamıştır. Hâlbuki nehrin denize ulaştığı Çandarlı körfezi oldukça sığdır. Yani kuvvetli bir alüvyonlaşma olsaydı Büyük Menderes deltasındaki gibi çok

daha fazla dolabilirdi. Yaklaşık olarak 3000 sene önce kurulmuş olan tarihi Elaia şehrinin kıyından yaklaşık 3- 4 km içeride olması da bunun bir göstergesidir.

Turizm faaliyetleri açısından önemli olan bir diğer coğrafi özellik ise, iklimdir. İklim özelliklerinin turizm hareketleri açısından elverişli olması bölgeye olan ilgiyi daha da arttırmaktadır. Genel olarak Akdeniz iklim özelliklerinin hissedildiği çalışma sahası bu anlamda turizm için elverişli şartlar arz etmektedir.

Tablo 1: Dikili’de Aylık ve Yıllık Ortalama Sıcaklıklar (C°). Kaynak: Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Dikili	7,8	8,6	10,3	14	19	23,5	26	25	22	17	13	9,7	16,4

Grafik 1: Dikili’de Aylık ve Yıllık Ortalama Sıcaklıklar (C°).

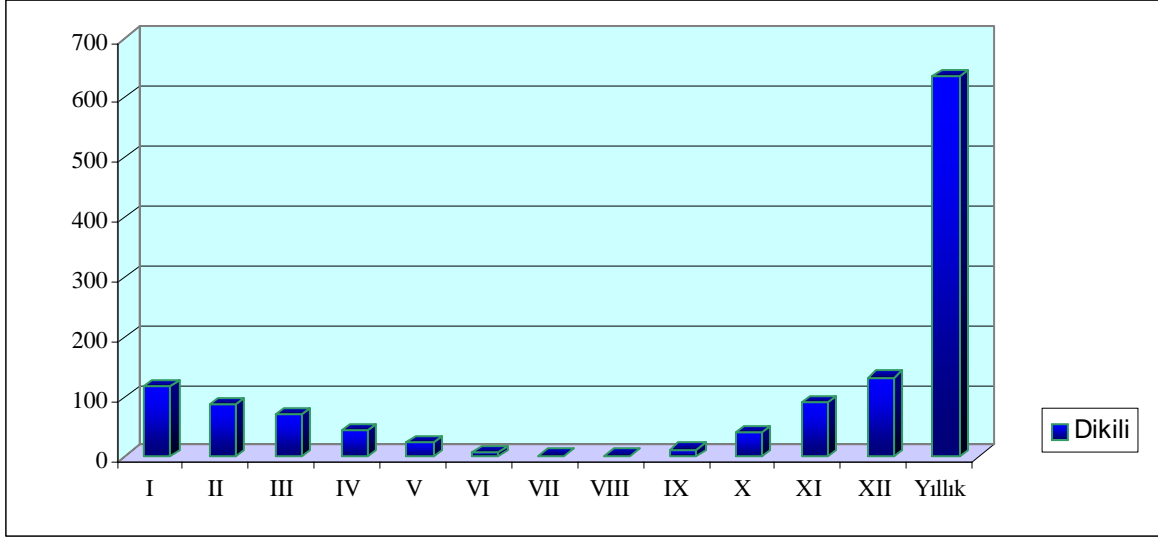
Tablo 1’de de görüldüğü üzere 1940-2000 dönemi verilerine göre Dikili’de yıllık ortalama sıcaklık değeri 16,4 C°’dir. Turizm faaliyetlerinin en yoğun olduğu haziran, temmuz ve ağustos aylarını kapsayan yaz dönemine ait ortalama sıcaklık değeri

leri ise, 24,8 C°’dir. Bu değerler turizm faaliyetleri için son derece elverişli şartları oluşturmaktadır. Sıcaklık değerleriyle birlikte yağış değerleri de turizm faaliyetleri için son derece önemlidir.

Tablo 2: Dikili’de Aylık ve Yıllık Ortalama Yağış (mm). Kaynak: Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Dikili	117,3	88,5	71,7	43,7	25,1	8,4	3,1	2,9	12,4	40,3	91	132,2	636,6

DİKİLİ VE ÇEVRESİNDE TURİZM FAALİYETLERİ

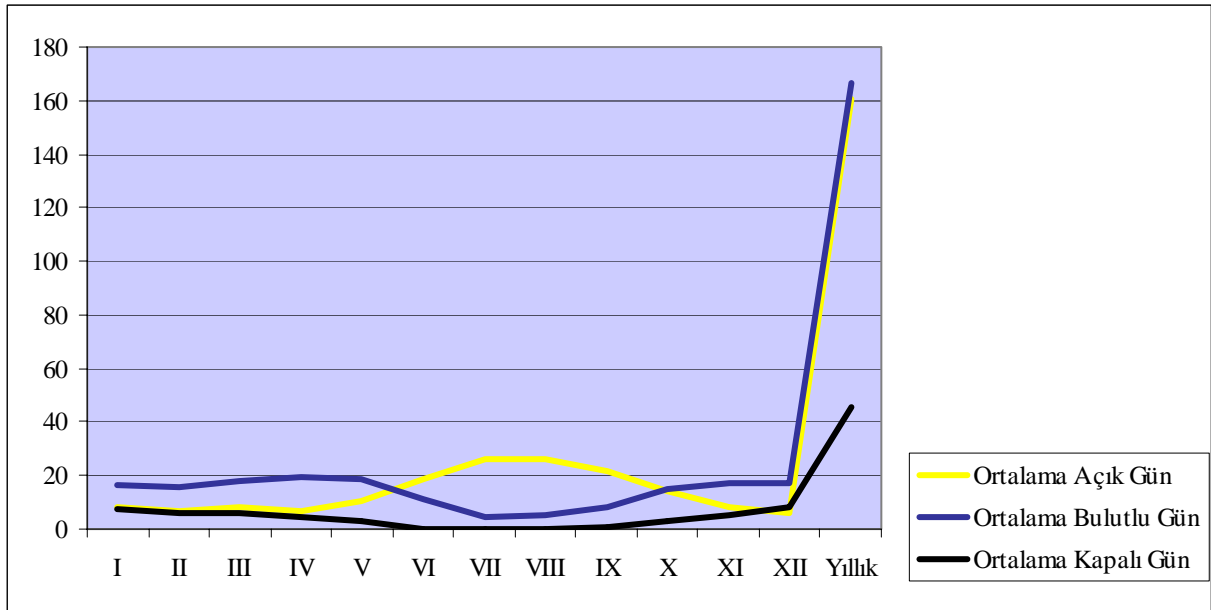
Grafik 2: Dikili'de Aylık ve Yıllık Ortalama Yağış (mm).

1940- 2000 verilerinden elde ettiğimiz bilgilere göre hazırlanan Tablo 2'de belirtildiği üzere Dikili'de ortalama yıllık yağış miktarı 636 mm.'dir. Özellikle çalışma konumuz itibariyle önemli olan haziran, temmuz ve ağustos aylarını kapsayan yaz

aylarına ait ortalama yağış miktarı ise, 4,8 mm.dir. Bu dönemde yağışların az olması turizm faaliyetleri açısından son derece önemlidir. Yine yağışlarla birlikte güneşlenme süresinin de özellikleri çalışma konumuz açısından önem arz etmektedir.

Tablo 3: Dikili'de Aylık ve Yıllık Güneşlenme Süresi. Kaynak: Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Ortalama Açık Gün	7,9	7	8,1	6,9	10,3	18,3	26,1	26,1	21,7	13,9	8,2	6	160,5
Ortalama Bulutlu Gün	16,5	15,9	17,6	19,4	18,3	11,5	4,8	4,9	8	15	17,2	17,5	166,6
Ortalama Kapalı Gün	7,6	6,3	6,2	4,6	2,9	0,3	0,1	0	0,5	2,7	5,6	8,5	45,3

Grafik 3: Dikili'de Aylık ve Yıllık Güneşlenme Süresi.

Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü tarafından 1940- 2000 verilerini kapsayan 60 yıllık gözlem sonuçlarından elde edilen bulgular Tablo 3'te belirtilmiştir. Buna göre Dikili'de yıllık açık gün sayısı 160,5 gün, bulutlu gün sayısı 166,6 gün ve kapalı gün sayısı ise, 45,3 gündür. Turizm coğrafyası açısından önemli olan bölgedeki açık gün sayısının fazla olmasıdır. Çünkü bu şekilde maksimum güneşlenme imkânlarından faydalanacak olan turistler için çekici bir ortam oluşur. Buna göre yaz aylarını kapsayan dönemde toplam güneşli yani açık gün sayısı 70,5 gündür. Bu ise, turizm faaliyetleri açısından son derece elverişli şartların varolduğunun bir göstergesidir. Ayrıca Dikili'de ortalama denizsuyu sıcaklık değerlerinin de 18,3 C° olması turizm faaliyetleri açısından cazibedici unsurlardandır.

Dikili ve çevresinde turizm faaliyetleri açısından ilgi çekici bir başka özellik ise, doğal bitki örtüsünün çeşitliliğidir. Bölgede baskın türler olarak çam, meşe ve fundalıklardan oluşan 25.000 hektarlık orman örtüsü bulunmaktadır. Bunlar arasında yabancı zeytin ve ahlat ağaçları da yer almaktadır. Ancak pek çok bölgede olduğu gibi Dikili ve çevresinde de bitki örtüsü büyük oranda tahrip edilmiştir. Bilindiği üzere Batı Anadolu bölgesi tarihin ilk çağlarından itibaren yerleşmeye sahne olmuştur. Ege bölgesinin diğer havzaları gibi Bakırçay havzasında ve Dikili dolaylarında da yerleşme tarihi çok eskiye inmektedir. Yerleşik hayatın gelişmesiyle birlikte insanoğlunun da doğa üzerindeki tahribi de başlamıştır. Gerek insanların bilinçsizce kullanımı, tarla açmalar, yangınlar ve gerekse ormanlık alanlarda yaşayan hayvanların tahripleri sonucu çalışma sahası, olması gereken bitki örtüsünden yoksundur. Özellikle yaz mevsiminde yaşanan kuraklık ve bu dönemde insanların rekreasyonel faaliyetlerini sürdürürken dikkatsizce davranmaları telafisi mümkün olmayan sorunlara neden olmaktadır.

YERLEŞME TARİHİ VE KÜLTÜREL ÖZELLİKLER

Çalışma sahamızın da yer aldığı Anadolu'nun batı kıyıları tarihin en eski dönemlerinden itibaren yerleşmeye sahne olmuştur. Elverişli bir iklime sahne olması, doğal çevre şartlarının insanların barınma ve beslenme ihtiyaçlarını nispeten kolay bir şekilde sağlamasına imkân tanınması gibi nedenler bu bölgenin daima dikkat çek-

mesine neden olmuştur. Ege denizine döken Maiandros (Büyük Menderes), Kaystros (Küçük Menderes), Hermos (Gediz) ve Kaikos (Bakırçay) insan yaşamı için uygun coğrafi şartlarıyla önemli yerleşim alanlarından olmuşlardır. Dikili ve çevresinde de belirtilen sebeplerle bağlantılı olarak yerleşim tarihi çok eskiye iner. Bölgede yapılan arkeolojik çalışmalara göre, kazılarda ortaya çıkarılan çanak çömlek parçaları M.Ö. 8. yy' la tarihlenebilecek verileri ortaya koymaktadır. Bakırçay'ın denize döküldüğü bir mevkide yer alan Dikili ve çevresi ise, bölgenin en büyük şehri olan Pergamon'un (Bergama) limanı olma özelliğinden dolayı önemlidir. Genel olarak bakıldığında Ege bölgesinin diğer oluk sahaları gibi Bakırçay havzası da önemli yol güzergâhlarından biridir. Hem elverişli doğal şartları ve hem de topografyanın sunduğu imkânlarla Ege kıyılarını Anadolu'nun iç kısımlarına bağlayan yollardan biri olan Bakırçay havzası pek çok göç olayına sahne olmuştur. Bunların başlıcaları Hititler, Akalar, Lidyalılar, Persler, Misyalılar, Makedonlar, Bergama Krallığı, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Karesioğulları, Osmanlılar ve son olarak da Türkiye Cumhuriyetidir.

M.Ö. 12.yy'da Hitit hakimiyetiyle başlayan göç hareketi M.Ö. 7.yy'da Lidyalılar ve M.Ö. 6-4. yy'da Perslerle devam etmiştir. Pers hakimiyetinden sonra bölge Misyalıların egemenliğine girmiştir. Daha önce de belirtildiği üzere Pergamon (Bergama) Misya'nın önemli bir şehridir. Batı kesiminde ise bugün Dikili civarını kapsayan alan Aiolya olarak bilinmektedir. Aiolya kentleri arasında ise, Pitane (Çandarlı) ve Elaia (Zeytindağ) geniş ve verimli arazileriyle ve liman olma özelliklerinden dolayı Pergamon şehrinin liman ve donanma merkezleri olarak önem kazanmışlardır.

Genel olarak bakıldığında Pergamon krallığı Pitane ve Elaia limanlarıyla Ege denizine ve hatta Akdeniz'e kadar uzanma imkânına kavuşmuştur. Bu sebeplerle Dikili ve çevresi geçmişten itibaren daima önemli olmuş bir liman şehridir. Önemli yol güzergâhları üzerinde yer alan kıyı şehirleri art bölgelerine kolay ulaşım imkânı sağladıklarından dolayı sürekli istilalara da maruz kalmışlardır. Geçmişte Venedik, Ceneviz gibi limanlardan Ege kıyılarına ulaşan mallardan Pitane ve Elaia gibi limanlara getirilenler büyük oranda Bakırçay havzasını takip ederek Dinar'a kadar taşınıyor, Dinar'da

toplanan mallarda buradan Yalvaç, Konya üzerinden Anadolu'nun iç kısımlarına kadar ulaştırılıyordu. Zamanla Bergama krallığının güçlenmesiyle birlikte Bakırçay havzasındaki yol şebekesi ve bu yol şebekesinin kıyıda ilk ulaşım noktası olan Pitane ve Elaia gibi şehirler de büyük önem kazanıyordu. Bu denli hareketli bir noktada yer alan Dikili ve çevresi ise, geçmişten itibaren oldukça önem kazanarak pek çok tarihi ve kültürel değerlere sahip olmuştur.

Antik dönemde büyük Bergama şehrinin limanı durumunda olan Dikili ve çevresi günümüzde Pergamon kentinin tarihi ve kültürel değerlerini görmeye gelen turistlerin uğrak noktalarından biridir. Pek çok tarihi eserin var olduğu Dikili ve

çevresi geçmişte olduğu gibi günümüzde de barındırdığı tarihi eserlerle özellikle gününbirlikçi turistlerin ziyaret ettiği turistik mekânlardandır. Bergama- Dikili karayolunun Dikili yol ayrımına yakın bir mevkide kalıntıları bulunan Ağilkale (Aterneus) dikkat çeken ören yerlerindedir. Kentin ören yeri 177 m. yükseklikteki Kaletepe üzerinde bulunur ve M.Ö. 5. ve 4. yy.'a dayanan bir geçmişe sahiptir. Bunun dışında Çandarlı (Pitane), Dikili'nin güneyinde Çandarlı körfezinin kuzey kıyısında yer alan antik yerleşmelerdendir. Ayrıca Çandarlı'nın 14.yy.'da yapıldığı bilinen görkemli kalesi 1957 yılında restore edilmiş ve günümüzde en iyi korunmuş kalelerden biridir.

Şekil 3: Çandarlı Kalesi.

Dikili yakınlarında yer alan bugün Zeytindağ olarak bilinen bölgede yer alan Elaia ise, günümüzde liman kalıntılarının hala izlenebildiği önemli ören yerlerindedir. Bölgede kazı çalışmaları yeterince yapılmadığı için buluntu ve kalıntı olarak nitelenebilecek seramik parçalar, sağa sola taşınmış sütunlar ve belli belirsiz sur temelleri dikkat çekmektedir. Elaia Truva savaşlarına katılan Atinalılar tarafından

kurulmuş ve Bergama krallığı zamanında bu devletin limanı ve deniz üssü niteliğini kazanmıştır. (ERİŞ,E.,1998, s.45). Belirtildiği üzere geçmişten itibaren önemli fonksiyonlara sahip olan Dikili ve çevresi günümüzde de tarihi ve kültürel zenginlikleri itibariyle görülmeye değer turistik bölgelerdendir.

GENEL TURİZM FAALİYETLERİ

Dikili ve çevresi doğal ve antik güzelliklerin bulunduğu zengin turizm potansiyeliyle gelecekte seçkin turizm merkezlerinden biri olmaya adaydır. Bölgede turizm faaliyetleri genel anlamda iki şekilde kendini göstermektedir. Bunlardan birincisi kıyı turizmi ve ikincisi ise kültürel turizm faaliyetleridir.

Bölgede kültürel turizm faaliyetleri daha çok Bergama (Pergamon) antik kentinin tarihi ve kültürel varlıklarını görmeye gelen gününbirlikçi turistlerin Dikili'yi de özellikle Pitane ve Elaia'yı ziyareti şeklinde olmaktadır. Tarihi devirlerde Pergamon'un önemli limanlarından biri olan Dikili adeta bugün de bu işlevini sürdürmektedir. Bölge için önemli olan asıl turizm faaliyeti ise, kıyı turizmidir.

Şekil 4: Dikili ve çevresinin genel görünümü.

Turistler için en önemli aktivitelerden biri gittikleri yörelerde deniz ve güneşten olabildiğince fazla yararlanabilmektir. Bu amaç doğrultusunda gelişen taleplerin karşılanması bölge turizmi açısından son derece önemlidir. Deniz suyunun uygun sıcaklıkta olmasının yanı sıra özellikle suyun ve plajın temizliği de büyük öneme sahiptir. Bu nedenle Avrupa Birliği Ülkeleri kendi memleketlerinde yüzme amacıyla kullanılacak göl ve deniz suları için kalitelerini belirleyen mikrobiyolojik parametreleri yol gösterici ve uyulması zorunlu kri-

terler olarak ortaya koymuşlardır. Bu şartları sağlayan plajlar ise, Mavi Bayrak verilerek ödüllendirilmektedirler. Ülkemizde de 1993 yılında kurulan Çevre Eğitim Vakfı'nın eş güdümünde Mavi Bayrak kampanyasına ilişkin çalışmalar yapılmaktadır. Bu bağlamda 2003 yılında yapılan çalışmalar sonucunda Dikili plajına da Mavi Bayrak ödülünün verilmesi uygun bulunmuştur. Bu durum bölge deniz ve plajlarının temizlik standardını da belirleyen bir ölçü olmuştur.

Şekil 5: Çandarlı Körfezi ve çevresinin genel görünümü.

Dikili dışında Çandarlı ve Bademli, Merdivenköy, Denizköy gibi kıyı kesimde yer alan köyler de turizm faaliyetinin yapıldığı yerlerdendir. Bu alanlar yoğunlukla kentsel alanlardan kaçmak, doğayla bütünleşmek, deniz- güneş gibi unsurlardan

yararlanmak isteyenler için önemli bir turizm çekim merkezleridir. Bununla birlikte bölgede var olan Nebiler ılcası, Dikili çamur ılcası, Bademli ılcası ve Kocaoba ılcaları de kaplıca turizmi açısından önemlidir.

Tablo 4: Dikili'de Otel, Motel ve Pansiyonlar. (Oda ve Yatak Kapasiteleri 2002).

Otel- Motel ve Pansiyonlar	Oda Sayısı	Yatak Kapasitesi
Ümmetoğlu otel	51	109
Dikelya otel	90	220
Maysia otel	144	280
Perla otel	48	100
Sinka otel	22	45
Akçay otel	17	43
Akdeniz otel	11	21
Ceylan otel	10	28
Antur motel	63	120
Prenses motel	-	-
Önder pansiyon	8	16
Güneş pansiyon	10	20
Şen pansiyon	20	38
Alme pansiyon	18	32
Dikili pansiyon	15	33
Halat pansiyon	27	50
Ercü pansiyon	13	25
Özdemir pansiyon	4	12
Diament pansiyon	-	-
Özge pansiyon	-	-
Ekinci pansiyon	-	-
Dinç pansiyon	-	-
Doğan pansiyon	-	-
Toplam	571	1192

Tablo 5: Çandarlı'da Otel, Motel ve Pansiyonlar. (Yatak kapasiteleri 2002).

Otel- Motel ve Pansiyonlar	Yatak Kapasitesi
Martı otel	108
Samyeli otel	48
Emirgan otel	44
Kibele pansiyon	32
Kaya pansiyon	40
Bağış pansiyon	44
Gül pansiyon	54
Senger pansiyon	24
Oral pansiyon	50
Filipi pansiyon	28
Tuanna pansiyon	24
Kılınç pansiyon	28
Deniz motel	32
Köy hizmetleri pansiyon	100
Çakar pansiyon	36
İstanbul Şöförler ve Otomobilciler Fed.Din.Tes.	58
Toplam	745

Tablo 4 ve tablo 5'de Dikili ve Çandarlı'da var olan otel, motel ve pansiyonlar ile oda ve yatak kapasitelerinin belirtildiği görülmektedir. Bu bağlamda Dikili'de mevcut otel, motel ve pansiyonlarda toplam 571 oda ve 1192 yatak kapasitesinin olduğu, Çandarlı'da ise, yatak kapasitesinin 745 olduğu görülmektedir. Genel olarak Dikili ve Çandarlı'da toplam 11 otel, 3 motel ve 24 pansiyon vardır. Böylece bölgede pansiyonculuğun nispeten yaygın olduğu izlenimi kazanılır. Bölgede turizm faaliyeti 1980'li yılların başında önce halkın kendi evlerini eşyalı olarak kiraya vermeleriyle başlamış ve sonraları bu tamamen ticari anlamda otel, motel, pansiyon, restaurant ve lokantaların ya-

pılmasıyla gelişmiştir. Zamanla bölgenin turizm potansiyelinin artmasıyla bu faaliyetler daha da profesyonelleşerek aile işletmeleri büyümüş ve turizm bölgede önemli ekonomik faaliyetlerden olmuştur. Bununla birlikte Dikili ve çevresinde yazlık konut olarak nitelendirebileceğimiz ikinci konut olgusu da gelişmiştir. İkinci konutların yaygınlaşması bölgenin yaz nüfusunun da oldukça önemli oranda artmasına sebep olmuştur. Merkez ve çevredeki yazlık konut oranının artması Dikili'de turizme dayalı hizmet sektörlerinin de yaygınlaşmasına neden olmuştur. Bu bağlamda özellikle sahil şeridinde pek çok restaurant, çay bahçeleri, cafeler işletmeye açılarak hizmete girmiştir.

Şekil 6: Dikili sahil şeridi ve limanı.

Ayrıca turistlerin alışveriş yapmalarına olanak sağlayacak çeşitli hediyelik eşya mağazaları, otantik bijuteri ve halı, kilim

satış alanları da bölge ekonomisini canlandıran faaliyetlerdendir.

Tablo 6: Dikili’de Yerli ve Yabancı Turist Sayısı, Ortalama Kalış Süreleri ve Doluluk Oranları (2003). Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü.

	Konaklayan Kişi			Geceleme Sayısı			Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Dikili	2916	8115	11031	8041	14980	23021	2,8	1,8	2,1	5,30	9,87	15,17

DİE’den elde ettiğimiz bilgiler ışığında hazırlanan Tablo 6’ya göre 2003 yılı itibarıyla bölgede konaklayan turist sayısı 11 031 kişidir. Bunun 2916’sı yani % 26’sı yabancı, 8115’i ise, yani % 74’ü yerli turisttir. Bölgede konaklayanların ortalama kalış süresi ise, 1,8 gündür. Bu bağlamda bölgeyi daha çok yerli turistlerin ziyaret ettiği fakat ortalama kalış süreleri dikkate alındığında 1 veya 2 gece konakladıkları görülmektedir. Bölgeyi ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin ortak özellikleri ise, Dikili’yi daha güneyde yer alan Kuşadası, Foça, Çeşme gibi turizmin çok daha fazla gelişmiş olduğu bölgelere giderken adeta bir uğrak yeri olarak düşünmeleridir. Böl-

geye gelen ziyaretçilerin burada daha uzun süre kalabilmeleri için gerekli olan arz talep dengelerinin gözden geçirilerek zenginleştirilmesi gerekmektedir.

Daha çok yerli turistlerin var olduğu çalışma sahasında turistik potansiyeller daha iyi ortaya konulup, daha fazla tanıtım yapılarak yabancı turistlerin de ilgisi çekilmeli ve bölgenin yabancı turistlerin hizmetine sunulması daha fazla döviz girişi sağlanmalıdır. Bu hem bölgemiz hem de ülkemiz turizmi için yapılması gereken öncelikli faaliyetlerdendir.

SONUÇ

Turizm çok çeşitli arz-talep dengelerini içinde barındıran adeta yaşayan bir organizmadır. Taleplerin yeterli oranda ve üstün niteliklerde sağlanamadığı durumlarda bölgeye arz azalır ve saha giderek sö-nükleşerek önemini kaybeder. Dikili gibi gerek iklim şartları gerek bitki örtüsü ve doğal plajlarıyla turizm için coğrafi şartların son derece elverişli olduğu tarihi ve kültürel zenginliklerle çeşitlenmiş bir bölgede turizmin bugünkü durumdan çok daha iyi bir konumda olması gerekir. Bunun için gerekli alt yapı çalışmaları tamamlanarak bölge bir an önce turizm merkezi haline dönüştürülmelidir. Dikili ve çevresinin ekonomik bakımdan gelişmesine olanak tanıyabilecek en önemli faaliyetlerden biri turizmdir. Özellikle bölgenin henüz yapılaşmamış Bademli,

Kabakum gibi kıyı kesimlerinin planlı turizm yapılaşmasına açılması Dikili ve yakın çevresinin sosyal ve ekonomik yapısını olumlu yönde etkileyecektir. Küçük oteller veya pansiyonlar gibi aile işletmeleri devlet desteğiyle kredilendirilmeli, geliştirilip büyütülerek daha rantabl hale dönüştürülmelidir. Turizm ve İmar Bakanlıklarının ortaklaşa çalışmalarıyla tesbit edilecek uygun alanlara 5 yıldızlı oteller ve tatil köyleri tesis edilmelidir. Ancak bunlar yapılırken çok dikkatli ve planlı bir şekilde inşa edilmeli, alt yapı problemi sağlıklı bir şekilde çözümlenmeli ve bölgenin doğal coğrafi özellikleri korunmalıdır. Ayrıca çeşitli yatların uğramasına ve uzun dönem bölgede kalmasına olanak tanıyan yat limanlarının inşa edilmesi özellikle yabancı turistlerin bölgede daha uzun süre konaklamasına olanak tanıyacaktır.

KAYNAKÇA

- AKALIN, E. , 1980, Antik Çağda Batı Anadolu Limanları, İstanbul.
- ATALAY, İ.- MORTAN, K. , 1997, Türkiye Bölgesel Coğrafyası, İstanbul.
- BEAN, G., 1997, Eski Çağda Ege Bölgesi, İstanbul.
- DOĞAN SERTKAYA, Ö. , 2005, Bakırçay Havzası Beşeri Coğrafyası, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- DOĞANAY, H. , 1992, Türkiye Turizm Coğrafyası, İstanbul.
- DOĞANER, S. , 2001, Türkiye Turizm Coğrafyası, İstanbul.
- GÖNEY, S. , 1975, Büyük Menderes Bölgesi, İstanbul.
- KARABULUT, Y., 1986, 'Türkiye'de Ulaşım' Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Eğitim Önlisans Programı, Sosyal Bilimler, 3. Ünite s. 94-106, İstanbul.
- KOÇMAN, A., 1993, İnsan Faaliyetleri ve Çevre Üzerine Etkileri Açısından Ege Ovalarının İklimi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları no. 73, İzmir.
- MANSEL, A. M., 1971, Ege ve Yunan Tarihi, İstanbul.
- ÖZGÜÇ, N. , 1998, Turizm Coğrafyası; Özellikler- Bölgeler, İstanbul.
- RAMSAY, W. , 1961, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası, (Çeviren: M. Pektaş), İstanbul.